Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Hollandske fliser på Amager

- Flisesamlingerne på Amagermuseet og Dragør Museum

Hollandske fliser på Amager

- Flisesamlingerne på Amagermuseet og Dragør Museum

Udgivelsen er støttet af Augustinus Fonden, Dragør Kommune og Den Nederlandske Ambassade

Hollandske fliser på Amager

Flisesamlingerne på Amagermuseet og
Dragør Museum

Katalog udarbejdet til særudstillingerne
på Amagermuseet og Dragør Museum i
efteråret 2004.

Tekst: Tine Froberg Mortensen
Foto: Dirch Jansen
Tryk: Jønsson & Nomi

Forside:
Bibelflise dekoreret af G. D. Graff i 1759.
DRM inv. nr. 3600

© Amagermuseet & Dragør Museum 2004

ISBN 87 980521 8 7

Indhold **Side**

Flisens historie 4
Fremstilling af en flise 5
Hollandske flisebyer 6
Danske flisefabrikker 8
Flisernes motiver 9
- Bibelfliser 10
- Landskabsfliser 10
- Hyrdefliser 10
- Soldaterfliser 11
- Ornamentfliser 11
- Kombinationsfliser 11
- Pilasterfliser 11
- Andre motiver 11

Hjørnemotiver 12
Datering af fliser 13
Hvordan kom fliserne til Amager? 13
En flise og en kakkel er ikke det samme 14
Amagermuseets flisesamling 15
Dragør Museums flisesamling 16
Litteratur 18
Utrykte kilder 18
Noter 19

Oversigt over de udstillede fliser **Side**

Amagermuseet
- Det gamle Testamente, Mosebøgerne 20
- Andre gammeltestamentlige motiver 20
- Det nye Testamente, Evangelister 21
- Evangelier 22
- Apostlenes Gerninger 23
- Pilasterfliser 24
- Kombinationsfliser 24
- St. Kongensgadefliser, landskabsfliser 25
- Bygninger 25
- Hyrder 25
- Bevæbnede hyrder 27
- Dyr 27
- Variationer 28
- Nutidige fliser 28

Dragør Museum
- Det gamle Testamente, Mosebøgerne 29
- Kongebøgerne 29
- Samuels Bog og Jobs Bog 30
- Bibelfliser uden citat 31
- Pilasterfliser 32
- Kombinationsfliser 32
- Hyrdefliser 32
- Landskabsfliser 33
- Det nye Testamente, Matthæusevangeliet 33
- Lukasevangeliet 34
- Markusevangeliet og Johannesevangeliet 35
- Mangan/hvide fliser med nytestamentlige motiver 35

Flisens historie

Keramik blev forarbejdet allerede flere tusinde år før Kristus i egne som Kina, Babylon og Ægypten. Flisen som vi kender den, kendes tilbage til omkring 1450 før vor tidsregning og fliseteknikken blev især udbredt i Persien og Syrien.

Fliseteknikken og den orientalske flise kom til Europa gennem Spanien, hvor en større produktion af fliser opstod. Herfra kom flisen til Frankrig og Italien, som i renæssancen førte an i det kulturelle liv og hermed også i fliseproduktionen.

I Italien blev fliserne oprindeligt anvendt til gulvbelægning. De to hovedbyer for produktionen var Perugia og Faenca, hvorfra de glaserede og dekorerede lervarer fik betegnelsen fajance. Fajance kan kort fortalt betegnes som ler i kombination med en hvid tinglasur, der fungerer som baggrund for den blå, mangane eller de polykrome farver.[1]

I Holland har siden den sene middelalder eksisteret en pottemagerindustri og produktion af glaserede lervarer.[2] Det drejede sig om glaserede rødstensfliser til gulvbelægning.

I begyndelsen af 1500-tallet drog italieneren Guido di Savino til Antwerpen, og en væsentlig del af den nederlandske flises udvikling tilskrives ham.

I Spanien blev de spansk-mauriske fliser i det 16. århundrede anvendt som både gulv- og vægbeklædning, ofte fire fliser sammen, som dannede et motiv. I Holland blev fliserne anvendt til vægbeklædning efter spansk mønster, hvilket hang sammen med den tætte kontakt til Spanien indtil Frihedskrigen 1568-1648.[3]

Krigen opstod blandt andet på grund af religiøse uroligheder: Hollænderne, især i de nordlige egne, ønskede ikke at indføre den strenge katolicisme og dermed inkvisitionen, som herskede i Spanien. Krigen medførte blandt andet et opdelt land med katolicisme i syd og protestantisme i nord. Således flyttede mange af håndværkerne som var beskæftiget i syd til det mere rolige nord. Dermed var der grobund for de hollandske fliseværksteder, som vi kender i dag, via de mange hollandske fliser, som findes i Dragør og St. Magleby.[4]

Handlen med fliser begyndte i starten af 1600-tallet. På dette tidspunkt var fliserne ofte polykrome, men den dominerende farve blev hurtigt den blå, inspireret af importeret porcelæn fra Kina. De blå fliser var de foretrukne indtil midten af 1700-tallet, hvor de manganfarvede fliser dukkede op.[5]

Af uforklarlige årsager formindskedes efterspørgslen efter polykrome fliser i slutningen af 1600-tallet, sikkert til fordel for den blå/hvide flise, som hurtigt blev den mest efterspurgte med de forskellige motivvalg, der var på de blå fliser.[6]

I det 18. århundrede dukkede, som nævnt, en ny flise op; den manganfarvede, også i kombination med den blå farve; den mangan/blå flise.

Mangan/blå kombinationsflise. DRM inv. nr. 3631

De manganfarvede fliser var populære, især i værkstederne i Utrecht og Rotterdam, hvorimod den blå farve var den foretrukne i værkstederne i de frisiske byer.[7]

I slutningen af det 18. århundrede formindskedes eksporten af de hollandske fliser betydeligt – af flere grunde. Mod syd var der jordskælv i Lissabon og mod øst til Tyskland og Polen stagnerede eksporten på grund af Den Franske Revolution og Napoleons erobring af Holland. Men fliseproduktionen fortsatte – måske i mindre omfang.

Mange af de hollandske fajanceværksteder måtte opgive at eksistere efter Napoleons krige på det europæiske fastland. Før 1800 menes der at have været omkring 80 værksteder, men efter Napoleons tid var antallet nede på 8,[8] og fliseproduktionen blev koncentreret omkring Rotterdam, Utrecht, Makkum og Delft.[9]

Fremstilling af en flise

En flise kan teknisk deles op i tre elementer: Skærven (lermassen), glasuren og bemalingen.[10]

Det rå ler blev indsamlet og forarbejdet af lertrampere. Leret blev blandet med mergel for at undgå, at flisen skulle gå i stykker under brændingen samtidig med, at flisen under brænding ville blive gul i stedet for rød.[11] Efterhånden blev disse lertrampere afløst af hestetrukne lermøller, og i slutningen af 1800-tallet blev hestene afløst af dampmaskiner.

Efter forarbejdningen blev leret rullet ud og formet til plader i en bestemt tykkelse. Derefter blev et kvadrat udskåret og lagt i en ramme af træ eller jern, ca. 13 x 13 cm.
Flisen blev herefter taget ud af rammen og lagt til tørre i op til et døgn, hvorefter de næsten tørre fliser blev stablet og lagt til side i op til otte dage. Flisen blev igen rullet ud, igen skåret til og atter lagt til side for at tørre helt.

Så blev flisen brændt første gang. Brændingen foregik ved 1000 grader celsius og kunne tage op til fyrre timer.

Efter den første brænding og efterfølgende afkøling, som tog omkring tre dage, skulle flisen dekoreres. I første omgang blev flisen børstet ren for støv og snavs og herefter blev flisens ene side dækket med flydende tinglasur, som både dannede den hvide baggrund for det farvede motiv, samtidig med at farvelægningen blev nemmere at styre.

Bemalingen af flisen var et kapitel for sig.
Hjørnemotiverne blev ofte malet af lærlingene, mens det vigtige hovedmotiv blev malet af en udlært flisemaler. Ringene omkring flisernes cirkelmotiv blev lavet på en drejeskive.
Hovedmotivet blev lagt på flisen ved hjælp af hullede skabeloner: "sponsen". Disse "sponsen", som havde samme format som fliserne, var ofte udført af professionelle kunstnere eller af kopister. Forelægget for en "sponse" kunne være malerier eller raderinger.

Foto af sponse fra Tichelaar-fabrikken, Makkum.

Pulverfarve blev herefter duppet på "sponsen", og hullerne sørgede for, at motivet kom ned på flisen, og flisemaleren kunne derefter farvelægge flisen med pensel og glasurmaling.

Efter farvelæggelse af flisen blev den brændt igen, denne gang ved 900-1000 grader celsius. Herved ville farvepigmenterne og glasuren blande sig og forme overfladen.[12]
Metoden med at fremstille fliser i hånden fortsatte op i slutningen af det 19. århundrede.

Hollandske flisebyer[13]

De hollandske flisebyer var hovedsageligt placeret i den nordlige del af Holland og især Friesland. Dog fandtes også betydningsfulde flisebyer i den sydlige del af Holland.

De hollandske flisebyer opfandt hurtigt en form for kendetegn, så en flise fra en bestemt by eller fabrik kunne genkendes.

De hollandske fliser var ikke deciderede bestillingsværker. Dog tyder nogle større flisemotiver på, at de kunne være bestilt, såsom skibsbilleder med tekst og flag på et andet sprog end hollandsk. Blandt andet ses på Rømø et større skibsbillede med dansk flag og dansk tekst.
Nedenfor ridses nogle af de vigtigste og største hollandske flisefabrikker op.

Amsterdam

Flisefremstillingen i Amsterdam var betydelig i det 17., 18. og første halvdel af det 19. århundrede, men der menes allerede at have været en fremstilling af fliser i slutningen af 1500-tallet. Betydelige fabrikker i Amsterdam var De Twee Romeinen, grundlagt ca. 1686 og eksisterende indtil 1808. D'Oute Prins, 1638 – 1802 samt Botermarkt, 1669 – 1716, hvilket var en kort levetid for en flisefabrik. Derudover må der have eksisteret flisefabrikker op i det 19. århundrede, da der er kendte Amsterdamfliser, produceret i dette århundrede.
Flisemaleren G. D. Graaf, som har malet et par af fliserne i Dragør Museums flisesamling, malede fliser i Amsterdam i sidste fjerdedel af 1700-tallet.

Rotterdam

Rotterdam var en af hovedbyerne i hollandsk fajance- og flisefremstilling, blandt andet viser opgørelser, at der i byens største værksteder har været lagerbeholdninger på 50.000 – 100.000 fliser. Fliseindustrien i Holland menes at være begyndt netop i Rotterdam omkring 1590.[14]
Man mener, at der har været op til 14 flisefabrikker i Rotterdam. Nogle af fabrikkerne var Delftshe Vaart, grundlagt 1635 og kørte til 1773, De Bloempot ca. 1691 – 1852 og Het Wapen Van Dantzich, 1641 – ca 1807.[15]

Rotterdam var længe den førende fajanceby, og fra 1800-tallets første halvdel kendes eksport til fjerne lande som Argentina, Brasilien og Indien. Derudover var Rotterdam den sydhollandske by, som har haft størst eksport til Norden.

Delft

Delft blev det keramiske centrum i Holland med hovedvægt på blådekoreret hvid fajance.[16] I Delft er 34 fajancefabrikker kendt, men ikke alle fremstillede fliser. I begyndelsen af det 17. århundrede var der højst 10 fabrikker, som fremstillede fliser og i midten af det 18. århundrede er der kun kendt én flisefabrik.[17]

Flisefabrikanterne i Holland skulle være med i et laug for at kunne sælge deres varer. St. Lukas Lauget, som var det største og vigtigste laug i Delft, stammer måske tilbage fra Middelalderen, men er først nævnt i de skriftlige kilder i 1545.[18]

Utrecht

Fliserne herfra fik hurtigt ry for at være af speciel god kvalitet.[19] Fra Utrecht findes fliser fra 1600-tallet. Især de manganfarvede bibelfliser bliver knyttet til Utrecht i det 19. århundrede, med cirkelmotiv, tekstangivelse og oksehoved som hjørnemotiv.[20]
Følgende flisefabrikker fra Utrecht bør nævnes: Bolwerk St. Marie, 1616 – 1721, dog blev fabrikken i 1664 flyttet til fabrikken De Bemuurde Weerd.
Oudegracht/Achter 'T Weystraat, 1644 – 1855, Ravesteyn, 1845 – 1918[21] samt Rotsenburg, 1644 – 1918. I 1894 overtog J. W. Mijnlieff fabrikken og under ham fik fabrikken navnet Faience- en Tegelfabriek HOLLAND.

Harlingen

I Harlingen var der en betydelig fremstilling af bibelfliser blandt andet på fabrikkerne Ramstraat, 1598 – 1910, Zoutsloot, ca. 1660 – 1910 og Buten der Kerkpoort, ca. 1660 – 1933. Harlingen blev desuden en af de vigtigste byer i fremstilling af fajance.
Bibelfliser fra Harlingen har typisk små kviste placeret over skriftstedet.[22]
Disse kviste ses også på fliser fra andre fabrikker, men ved at sammenholde stavemåden på skriftstedet, samt hjørnemotivets udformning kan Harlingen-fliser genkendes.

Makkum

Makkum var ligesom Harlingen en af de vigtigste byer i fremstilling af fajance.
Det skal dog bemærkes, at disse fabrikker, som i flere andre af de hollandske flisebyer, ikke kun fremstillede fliser, men også andre brugsgenstande som fade og skåle.
Fabrikken Grote Zijlroede, oprettet omkring 1695 ejes i dag af Freerk Jans Tichelaar og hans familie.[23]
Koninklijke Tichelaar Makkum, oprettet 1594 er Hollands ældste flise- og fajancefabrik. Fabrikken kom i Tichelaarfamiliens eje i 1674, da Freerk Jans giftede sig med Jouwer Emes Tichelaar. Året efter tog de navnet Tichelaar.[24] Fabrikken eksisterer den dag i dag og producerer stadig fliser.

Nutidig flise fra Tichelaarfabrikken, Makkum. Privateje

Danske flisefabrikker

I Danmark opstod tidligt en produktion af fliser, faktisk viser arkæologiske fund, at der har været en fliseproduktion allerede i 1200-tallet. Fliserne blev anvendt til gulvbelægning.[25]

Da fliseproduktionen blev sat i system, var den meste kendte fabrik St. Kongensgade-fabrikken, som blev grundlagt i 1722 med en fliseproduktion fra omkring 1735.[26]
Forbilledet for fliserne fra St. Kongensgade var hollandsk. Der er dog den forskel, at fliserne fra St. Kongensgade, i modsætning til de hollandske, ikke er malet efter en "sponse", men sandsynligvis malet i fri hånd. Mange fliser kan således ligne hinanden, men med flere detaljeforskelle end man ser på de hollandske fliser.
Derudover er hjørnemotiverne ofte mere grove end på de hollandske fliser.[27]

En flisetype fra St. Kongensgadefabrikken, som også må betegnes som speciel, er reliefflisen, hvor kanten er ophøjet og hjørnemotivet er en kvart stjerne. Disse fliser er produceret i midten af 1700-tallet.

To reliefflíser blå/hvid fra St. Kongensgade-fabrikken, Privateje. Dragør

De fliser, som er nedtaget fra Nordgaards køkken, er stort set alle fliser fra St. Kongensgade fabrikken. Alle, på nær én flise, som er hollandsk, er cirkelmotiver. Det er landskabsfliser, ofte med hyrdemotiver, og det ses tydeligt, at selv om motiverne ofte er de samme, er der mange detaljeforskelle. Personerne har alle store hænder, og mændene er iført meget bredskyggede hatte. Mændenes sko er store og spidse. Bygningerne på fliserne er alle meget kasseformede, og flere er afbildet med bjerge og- eller grantræer i baggrunden. Derudover ses der karakteristiske skrå skygger over bygningerne på fliser fra St. Kongens-gadefabrikken.

Hyrdeflise fra St. Kongensgade-fabrikken.
Læg mærke til hjørnemotiverne og mandens grove hænder.
Et typisk træk ved St. Kongensgade-fliser.
AMM inv. nr. 6726.

Udover fabrikken i St. Kongensgade var der i København også fliseproduktion i Kastrup, på Vesterbro og Blåtårn.
I provinsen var der fabrikker i Morsø og Guldborg. Hertugdømmerne, som på dette tidspunkt hørte under Danmark, havde fabrikker i Itzehoe, Stockelsdorff, Altona, Slesvig og Kellinghusen.[28]

Flisernes motiver

De ældste hollandske fliser var inspirerede af Spanien. Fliser med de koncentriske cirkelmotiver med ansigter eller landskabs-motiver (soldater, jægere og krigere) er inspireret fra Italien.[29]
Derudover var der en bred variation i flisernes motiver: Fra mytologiske motiver og blomster over dyr og geometriske mønstre til skibe. Ofte kan motiverne nærmest betegnes som "genremalerier", motiverne minder om et scenisk skilderi.

Nedenstående grupperinger og korte præsentation af flisemotiver dækker over fliser, som findes i Amagermuseets og Dragør Museums samlinger.

Bibelfliser

Bibelfliser hørte til den dyreste og mest eksklusive flisetype.[30]
De tidligste bibelfliser fra det 17. århundrede var ikke forsynet med angivelse af, hvor i Biblen, motivet er taget. Denne skik dukker op mellem 1710 – 1720 og bliver herefter et almindeligt karakteristika for bibelfliser.[31]
Langt de fleste bibelfliser er malet inden i en dobbeltcirkel, men der findes enkelte fliser med volutter (snoede motiver) på hjørnerne.

Flise med motiv fra Det nye Testamente: Den barmhjertige Samaritan. DRM inv. nr: 3552

I begyndelsen af det 18. århundrede var motiver fra Det gamle Testamente mere almindelige end i slutningen, hvorimod motiverne på fliserne i det 17. århundrede var fokuseret på Det nye Testamente.[32]

Landskabsfliser

De første landskabsfliser dukkede op i midten af det 17. århundrede, med motiver som bygninger, kanaler, dyr, mennesker og natur – ofte med skibe i baggrunden.[33] Landskabsfliser var altså et forholdsvis sent flisemotiv, men de vandt hurtigt udbredelse.

Hyrdefliser

Nogle af fliserne med landskabsmotiv indeholder stiliserede får og hyrder, disse fliser kaldes også hyrdefliser. Personerne på fliserne kan være afbildet med front, side eller ryg til beskueren og de meget stiliserede får, som nærmest kan minde om snegle, varierer i antal.

Hyrdeflise. AMM inv. nr. 6744

Hyrdefliserne vandt stor udbredelse i rokokoen i begyndelsen af 1700-tallet.

Soldaterfliser

Fliser med soldatermotiv kan ses på flisevæggen i Dragørstuen på Amagermuseet. Fliser med soldatermotiv eksisterede allerede forholdsvis tidligt i fliseproduktionen.

Soldaterflise fra flisevæggen i Dragørstuen på Amagermuseet.

Senere dukker andre soldaterfliser op, nemlig rytterfliser og landsknægtfliser.

Ornamentfliser

Ornamentfliserne, som minder meget om kombinationsfliser, skal sættes sammen fire og fire for at et motiv dukker op. Det ses også, at fliserne er sat sammen fire og fire i forlængelse af hinanden. Dette ses øverst på flisevæggen på Dragør Museum.
Nogle ældre forskere som Sigurd Schoubye, Tønder Museum, har betegnet ornamentfliser som kombinationsfliser

Kombinationsfliser

Ligesom ornamentfliserne sættes kombinationsfliserne sammen fire og fire eller seksten og seksten for at mønsteret træder fuldt frem. Kombinationsfliserne består af geometriske mønstre og blomstermønstre blandet sammen.

Kombinationsflise. DRM inv. nr. 3511

I dette katalog er ornamentfliser og kombinationsfliser for nemheds skyld samlet under én betegnelse: Kombinationsfliser.

Pilasterfliser

Pilasterfliserne sættes sammen i forlængelse i et vist antal for at danne et motiv. Antallet af fliser varierer alt efter motivets længde.

Andre motiver

Motivvalget på fliserne er ikke indskrænket til ovenstående grupperinger.

Der findes også fliser med hverdagsscener, genrefliser om man vil. F. eks er der i Amagermuseets samling en flise med en mand, som arbejder ved en ambolt. Et usædvanligt motiv i museernes flisesamlinger.

Mand siddende ved en ambolt. Flisen er produceret på St. Kongensgadefabrikken. AMM inv. nr. 6772.

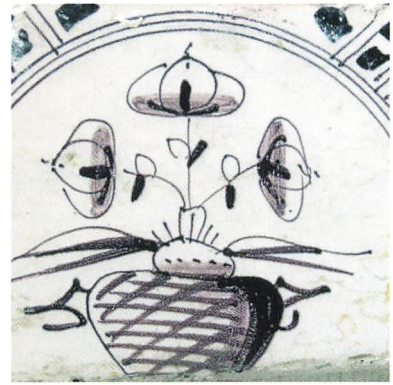
Skildringer af legende børn, fliser med frugtkurve samt skibsfliser, både enkelte og sat sammen for at danne et motiv, forekommer også på Amager. Disse fliser findes dog ikke i museernes løse flisesamlinger, men kan til gengæld ses på Amagermuseets flisevæg i Dirch Jansens stue, som vil blive beskrevet senere.

Fliser med skibsmotiver var også populære. I Nordby på Fanø findes, som tidligere nævnt, endda et flisebillede med dansk tekst og flag. Dette har sikkert været et bestillingsværk. Derudover ses det ofte, at der på landskabsfliser og bibelfliser ses skibe i baggrunden.

Hjørnemotiver

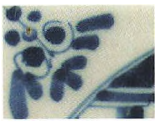
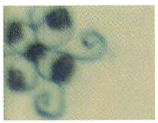
Hjørnemotiver ses på langt de fleste fliser, som en selvstændig dekoration, om end det ikke var flisens hovedtema. Hjørnemotiverne kan deles op i flere hovedgrupper, som blev udført med variationer.

De mest almindelige hjørnemotiver er oksehoveder, edderkopper og nelliker. Fliser med de kinesisk inspirerede wan-li hjørner er til gengæld sjældne, der findes kun enkelte fliser på Amager, blandt andet i flisevæggen i Dirch Jansen stuen på Amagermuseet. Flisen er yngre end de andre fliser i flisevæggen, sikkert fra anden halvdel af 1800-tallet.

Flise med wan-li hjørner. Den nederste del af flisen er skjult af gulvet.

Hjørnemotivet liljen er heller ikke rigt repræsenteret, men findes dog i privateje, blandt andet i St. Magleby. De oftest forekommende hjørnemotiver på fliser fra Amager er oksehoveder, edderkopper og nelliker.

De karakteristiske hjørnemotiver oksehoveder, edderkopper og nelliker.

Flisernes hjørnemotiver kan være med til at datere fliserne. I den henseende er det især hjørnemotivets opblomstring, som kan være medvirkende til dateringen, frem for udførelsen af hjørnemotivet.

Datering af fliser

Ofte kan man få en idé om flisens alder ved at se på hjørnemotivet.
Oksehovederne kan nærmest betegnes som spiralornamenter og var, som nævnt, anvendte hjørnemotiver fra den tidlige fliseproduktion op til i dag. Den har især været anvendt som hjørnemotiv på landskabsfliserne. Skal man sætte tal på, kan man groft sige, at oksehovedet dukkede op i starten af 1600-tallet og fortsætter til slutningen af 1800-tallet.

Som hjørnemotiv dukkede edderkoppen op i midten af 1600-tallet og har været anvendt gennem et par hundrede år. Som hjørnemotiv sættes edderkoppen især i forbindelse med landskabs- og hyrdefliser.
Edderkoppen følger altså nogenlunde samme tidsramme som oksehovedet.
Nelliken opstår som hjørnemotiv i begyndelsen af 1700-tallet og går allerede af mode ca. 100 år senere.[34]
Nellikerne havde deres opblomstringsperiode i det 18. århundrede, hvor den blev mere åben og flad.
Også flisens tykkelse kan medvirke til dateringen, da de tidlige fliser var tykkere end de senere.
En gylden regel i forbindelse med datering af fliser efter tykkelse er, at fliser, som er et par centimeter tykke stammer fra før 1600. På dette tidspunkt blev fliserne ikke fremstillet med henblik på eksport. Da fliser begyndte at blive en eksportvare, blev tykkelsen gradvis mindre.
Fliser fra perioden 1600 – midt 1700-tallet er én til halvanden centimeter tykke.
Efter 1750 er fliserne under én centimeter tykke.[35]

De manganfarvede fliser blev først populære efter ca. 1750[36], hvorimod de blå/hvide fliser tidligt blev den foretrukne flise, frem for de polykrome.

Hvordan kom fliserne til Amager?

Der findes ingen konkrete beviser på, hvordan fliserne kom til Amager, men det er sikkert oplagt, at sømændene har bragt dem med hjem fra deres sejladser. Fliserne kan meget vel være blevet brugt som ballast i skibene.
Andre forklaringer kan være, den flittige handelskontakt med Holland og andre Østersøhavne, hvor fliserne også kunne købes. Sømændene og de sejlende handelsmænd kunne således også skaffe fliserne i andre Østersøhavne.

Ofte var flisevæggene placeret bag bilæggerovne og andre varmekilder. I Dragør ses flisevæggene især i hjem, som har været beboet af søfolk.
Nogle flisevægge i Dragør indeholder fliser af sjælden karakter, ofte på grund af motivet, som i dag kun er kendt i få eksemplarer. Dette gælder blandt andet flisen, som har fået navnet "Englekoret". Den kan dateres til perioden 1700-1725 og kendes så vidt vides kun i to eksemplarer, hvoraf det ene befinder sig i Dragør.

Den sjældne flise "Englekoret". Privateje, Dragør.

De tidligst daterede hollandske fliser på Amager er fra slutningen af 1600-tallet, men det er sandsynligt at de er kommet til øen senere. De ses på flisevæggen i Amagermuseets Dragørstue sammen med fliser af yngre dato.

Det var ikke kun fliser, som var en populær bestanddel i hjemmene i Dragør og St. Magleby. Andre fajance- og porcelæns-genstande blev ofte vist frem på rækker over vinduerne. Disse fajance- og porcelæns-genstande stammede ikke kun fra Holland. Det kunne ligeså vel være engelsk eller fransk porcelæn. Dette ses både i Dirch Jansens stue og Dragørstuen på Amagermuseet.

En flise og en kakkel er ikke det samme

Det sker ofte at betegnelserne flise og kakkel bliver blandet sammen, men det er to forskellige ting.
Fliser har ikke fals på bagsiden, som kakler ofte har, ligesom de fleste fliser er plane foran, mens kakler ikke behøver være det.[37]

Derudover menes det, at betegnelsen kakkel ikke findes på hollandsk. Ordet kakkel betyder på hollandsk ovn, da kakler i deres oprindelige funktion var lerpotter som man opbyggede ovne af.[38]

Amagermuseets flisesamling

Flisevæggen bag bilæggerovnen i Dirch Jansens stue på Den gamle Museumsgaard, består hovedsagelig af blå bibelfliser, men der ses også skibs- og landskabsfliser. Blandt andet flere fliser med børn, som står på skøjter. Derudover ses flere fliser med den karakteristiske brønd.

De fleste af bibelfliserne, hvor stort set alle er forsynet med dobbeltring, er ikke forsynede med skriftsted, men dog ses enkelte med skriftsted, ligesom der ses en enkelt bibelflise uden dobbeltring. Derudover ses også en del ens fliser, men alligevel med små detaljeforskelle. Faktisk alle bibelfliser er forsynede med oksehoveder som hjørnemotiv og landskabs- og skibsfliserne med edderkopper.

Nederst på flisevæggen ses en række mangan/hvide fliser, deriblandt som nævnt den eneste flise med wan-li hjørner. Derudover ses fire fine kombinationsfliser, en med et hus og en med frugt. Fliserne i denne flisevæg kan dateres til perioden omkring 1675 til 1775.[39]
En anden sjov detalje, man bør lægge mærke til, er flisen lige til højre for bilæggerovnen, sjette række forneden. En ellers fin flise, hvor en anden flise er sat ind for at dække et manglende hjørne.

Flisevæggen i Dirch Jansens stue, Amagermuseet.

Flisevæggen i Dragørstuen, bag bilæggerovnen, ligeledes på Den gamle Museumsgaard, består hovedsageligt af fliser fra 1700-tallet. I flisevæggen ses ingen bibelfliser, men derimod landskabsfliser samt enkelte soldaterfliser. Alle fliserne er blå/hvide og med edderkopper som hjørnemotiv.
På fliserne med bygningsmotiv er alle bygninger forsynede med usædvanlige høje skorstene.
En anden sjov detalje ved denne flisevæg er at i femte række fra oven er de fem ud af syv fliser dekoreret med hollandske møller.

Flisevæggen i Dragørstuen, Amagermuseet.

Amagermuseets samling af løse fliser stammer fra det nedtagne køkken på Nordgaard. De er stort set alle landskabsfliser og stammer fra St. Kongensgadefabrikken. Dette kan ses på hjørnemotiverne. Et andet fællestræk ved fliserne er, at de afbildede personers hænder er store og grove. Som nævnt er fliserne fra St. Kongensgadefabrikken ikke malet over skabeloner, men i fri hånd. Derfor ses flere detaljeforskelle, end på de hollandske fliser, selvom motiverne er ens.

Dragør Museums flisesamling

Flisevæggen i Dragør Museum.

Dragør Museums flisevæg består af 114 fliser, som alle er mangan/hvide. Af de 114 fliser er 30 kombinationsfliser med stjernemotiv, resten er bibelfliser, alle med cirkelmotiv.
Kombinationsfliserne øverst og nederst på flisevæggen er sammensat således at motivet er forskelligt, på trods af, at fliserne er ens.
36 bibelfliser har oksehoveder som hjørnemotiv, og 48 har nelliker som hjørnemotiv. Der findes på flisevæggen flere fliser med ens motiv.

Ser man nærmere på hjørnemotiverne, kan man se, at fliserne med oksehoveder som hjørnemotiv stammer fra samme flisefabrik ligesom fliserne med nellikerne gør det. Ingen af bibelfliserne er forsynet med citat, men alligevel er det ikke svært at genkende de fleste bibelscener.

Museets samling af løse fliser er en bred samling af forskellige motiver. De mange bibelfliser i samlingen er næsten alle forsynede med citat. Der er dog også et mindre antal uden angivelser – de er ældre end dem med angivelser

Derudover er museet i besiddelse af fire hyrdefliser med blå/manganfarvede motiver.

I museets samling indgår også to pilasterfliser med to forskellige motiver, det ene motiv mangler dog nogle fliser for at være fuldendt.
Derudover er der et mindre antal kombinationsfliser.
To blå/hvide bibelfliser med motiv fra Apostlenes Gerninger har på bagsiden angivet G D Graaf, som var flisemaler i Amsterdam, samt årstallet 1779. Det er de eneste fliser i både Amagermuseet og Dragør Museums samling med navnet på mesteren og årstallet for produktionen.

En af de to fliser med påtegnelsen G D Graff og årstallet 1779 på bagsiden.

Slutteligt er der et fåtal af landskabsfliser.

Litteratur

Ahlefeldt-Laurvig, Jørgen,: Fliser fra de gamle danske fabrikker, Thaning & Appel, 1980

Det danske Bibelselskab: Bibelen

De Jonge, C. H.: Dutch Tiles, Pall Mall Press, London 1970.

Jans, Svend: Hollandske fliser. En undersøgelse af 6500 enkeltfliser på Amager, Thaning & Appel, 1978.

Odense Bys Museer udg.: Frisisk folkekunst og Fajancer fra Makkum, Mammens Bogtrykkeri, Odense 1981.

Pluis, Jan: Bibelfliesen. Biblische Darstellungen auf niederländischen Wändfliesen vom 17. bis zum 20. Jahrhundert, Ardey-Verl., Münster 1994.

Schoubye, Sigurd: Flisesamlingen i Tønder Museum, Tønder 1982.

Scheurleer, D. F. Lunsingh red: Fliser fra Holland, København 1971.

Utrykte kilder

Flisesamlingerne på Amagermuseet og Dragør Museum.

Privat flisevæg i Dragør.

Noter

[1] Odense Bys Museer udg: Frisisk folkekunst og Fajancer fra Makkum, Mammens Bogtrykker, Odense 1981, p. 5.

[2] De Jonge, C. H.: Dutch Tiles, Pall Mall Press, London 1971, p. 9.

[3] Sheurleer, D. F. Lungsingh: Fliser fra Holland, København 1971, pp. 5 – 8.

[4] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, pp. 9 - 12.

[5] http://tonder-net.dk/museerne/hollands.htm

[6] De Jonge, C. H.: Dutch Tiles, Pall Mall Press, London 1971, p. 69.

[7] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, p. 30.

[8] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, pp. 21 - 22.

[9] De Jonge, C. H.: Dutch Tiles, Pall Mall Press, London 1971, p. 120.

[10] Schoubye, Sigurd: Hollandske vægfliser, Thaning & Appel, København 1963, p. 8.

[11] De Jonge, C. H.: Dutch Tiles, Pall Mall Press, London 1971, p. 10.

[12] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, pp. 24 – 27.

De Jonge, C. H.: Dutch Tiles, Pall Mall Press, London 1971, p. 11 – 13.

[13] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, pp. 18 - 22.

[14] De Jonge, C. H.: Dutch Tiles, Pall Mall Press, London 1971, p. 25.

[15] Pluis, Jan: Bibelfliesen, Ardey- Verl., Münster 1994, pp. 84 – 85.

[16] Gyldendals Leksikon, bind 5, p. 298.

[17] Pluis, Jan: Bibelfliesen, Ardey- Verl., Münster 1994, p. 86.

[18] http://www.johannesvermeer.com/web-e/st-luke-e-html.

[19] Schoubye, Sigurd: Hollandske vægfliser, Thaning & Appel, København 1963, p. 16.

[20] Pluis, Jan: Bibelfliesen, Ardey- Verl., Münster 1994, p. 84.

[21] Op. Cit., p. 86.

[22] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, p. 81.

[23] Pluis, Jan: Bibelfliesen, Ardey- Verl., Münster 1994, p. 87.

[24] http://www.tichelaar.nl/english/html/geschiedenis/familie.html.

[25] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, p. 14.

[26] Ahlefeldt-Laurvig, Jørgen: Fliser fra de gamle danske fabrikker, Thaning & Appel 1980, p. 13.

Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, p. 39.

[27] Ahlefeldt-Laurvig, Jørgen: Fliser fra de gamle danske fabrikker, Thaning & Appel 1980, pp. 14 - 15.

[28] Op. Cit.: p. 5.

[29] Sheurleer, D. F. Lungsingh: Fliser fra Holland, København 1971, pp. 8 - 9.

[30] Pluis, Jan: Bibelfliesen, Ardey- Verl., Münster 1994, p. 83.

[31] Op. Cit.: p. 84

[32] De Jonge, C. H.: Dutch Tiles, Pall Mall Press, London 1971, p. 77.

[33] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, p. 29.

[34] Benzon, Gorm: Antikviteter og snurrepiberier, Høst og Søn 1964, p. 214.

[35] Benzon, Gorm: Antikviteter og snurrepiberier, Høst og Søn 1964, p. 210.

[36] Schoubye, Sigurd: Hollandske vægfliser, Thaning & Appel, København 1963, p. 18.

[37] Benzon, Gorm: Antikviteter og snurrepiberier, Høst og Søn 1964, p. 210.

[38] Schoubye, Sigurd: Hollandske vægfliser, Thaning & Appel, København 1963, p. 11.

[39] Jans, Svend: Hollandske fliser, Thaning & Appel, København 1978, p. 50.

Amagermuseet

Det gamle Testamente, Mosebøgerne

1. 1. Mosebog 4 v. 1: Kain og Abel.
Bemærk at motivet ikke stemmer overens med det påførte skriftsted.

Datering: efter 1750 – måske 1800-tallet.
DRM inv. nr. 3555.

2. 1. Mosebog 22 v. 12: Abrahams offer.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3576.

3. 1. Mosebog 33 v. 4: Jakobs møde med Esau.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3563.

4. 2. Mosebog 3 v. 10: Moses' kaldelse ved den brændende tornebusk.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3566.

5. 2. Mosebog 14 v. 23: Overgangen over Det røde Hav.

Datering: efter 1750 – måske 1800-tallet.
DRM inv. nr. 3553.

6. 4. Mosebog 22 v. 23: Balak tilkalder Bileam.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3560.

Andre gammeltestamentlige motiver

7. Jonas' Bog 2 v. 10: Jonas' takkesang.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3561.

8. Jonas' Bog 4 v. 9: Jonas vredes over, at Herren skåner Nineve.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3527.

9. Tobits Bog 2 v. 10: Tobit fortæller om, hvorledes han mistede sit syn.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3546.

10. Tobits Bog 2 v. 20: Tobit fortæller om, hvorledes hans hustru drog hans fromhed i tvivl.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3562.

11. Tobits Bog 6 v. 2: Undervejs fanger Tobias i Tigris en fisk, hvis hjerte, lever og galde han efter engelens råd tager med sig.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3568.

12. Jobs Bog 1 v. 14: Job står fristelsen igennem.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3567.

13. Dommerbogen 11 v. 37: Jeftas datter.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3572.

14. Josuabogen 4 v. 8: Mindestenene.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3577.

Det Nye Testamente, Evangelister

15. Evangelisten Matthæus med sin attribut. Englen.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3532.

16. Evangelisten Johannes med sin attribut. Ørnen.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3565.

Evangelier

17. Matthæusevangeliet 25 v. 19:
Lignelsen om de betroede talenter.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3550.

18. Matthæusevangeliet 26 v. 47: Pågribelsen.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3549.

19. Lukasevangeliet 1 v. 11:
Engelen bringer budskab om
Johannes Døbers fødsel.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3578.

20. Lukasevangeliet 2 v. 21: Omskærelsen.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3564.

21. Lukasevangeliet 15 v. 18:
Lignelsen om den fortabte søn.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3597.

22. Uden skriftsted.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3586.

23. Uden skriftsted.
Sammenlign med flise 22 og læg mærke til
detaljeforskellene.
De to fliser er fra samme flisefabrik.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3589.

24. Uden skriftsted.
Jesus' opstandelse.
Læg mærke til de tre kors på Golgata i baggrunden.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3585.

Apostlenes Gerninger

25. Apostlenes Gerninger 1 v. 9: Jesu himmelfart.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr 3605.

26. Apostlenes Gerninger 8 v. 38:
Kandakes skatmester.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3521.

27. Apostlenes Gerninger 9 v. 3: Saulus omvendes.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3525.

28. Apostlenes Gerninger 9 v. 33:
Peter helbreder Æneas og opvækker Tabita.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3570.

29. Apostlenes Gerninger 10 v. 11:
Den hedenske høvedsmand Kornelius bliver døbt af Peter.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3547.

30. Apostlenes Gerninger 12 v. 6:
Jakob dræbes; Peter fængsles, men udfries af en engel.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3526.

31. Apostlenes Gerninger 13 v. 6:
Paulus' første missionsrejse; sammen med Barnabas forkynder han evangeliet på Kypern.

Datering: 1779. DRM inv. nr. 3600.

32. Apostlenes Gerninger 13 v. 6:
Paulus' første missionsrejse; sammen med Barnabas forkynder han evangeliet på Kypern. Motivet er lig flise 31, på begge flisers bagside ses årstal, "1779", og mesterens navn, "de Graaf".

Datering: 1779. DRM inv. nr. 3601.

Pilasterfliser

33. Øvre del af pilasterflise.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3504.

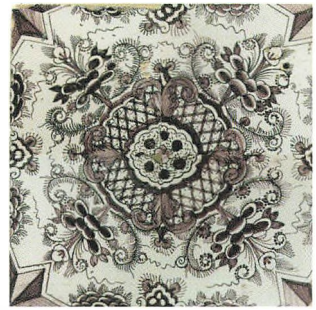
34. Nedre del af pilasterflise. Muligvis har der været en kantflise nedenfor denne flise.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3503.

Kombinationsfliser

35. – 38. 4 kombinationsfliser, som sat sammen danner et motiv. Her er blomsterhjørnet valgt som centrum, men det kunne ligeså godt være stjernen.

DRM inv. nr. 3514 - 3517.

39. – 42. 4 kombinationsfliser i blå/mangan. Fliserne er både forsynede med motiv i midten, således at de kan sættes op alene, med fokus på motivet i dobbeltring, men også med kvart hjørnemotiv, så de sat sammen fire og fire danner et blomstermotiv.

DRM inv. nr. 3629 – 3632.

St. Kongensgadefliser, landskabsfliser

Landskabsfliser dækker over mange motiver, bygninger i naturen, hyrdefliser, dyrefliser m. m. Nedenfor ses et udvalg af landskabsfliser, som for nemheds skyld er inddelt i nævnte betegnelser.

Bygninger

43. Bygning, måske fabrik, med træer og bjerge i baggrunden.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6723.

44. Bygning, måske fabrik, med et bjerg i baggrunden. Læg mærke til de tre skygger over bygningen.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6741.

45. Mølle med dør, møllevinger og stakit.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6745.

46. Brønd med spand, tværstang og stakit.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6753.

47. Bygning, måske kirke med kors på kuplen. Sidebygningerne kunne tyde på en anden anvendelse.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6761.

48. Bygning, måske fabrik med grantræer i baggrunden.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6769.

Hyrder

49. Hyrde i lang kjortel med tre stiliserede får. Læg mærke til hans store hænder – et typisk træk ved St. Kongensgade-fliser.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6718.

50. Mand med knælang jakke, krøllet hår og bredskygget hat, vogter tre stiliserede får.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6719.

51. Mand iført jakke, knæbukser og bredskygget hat, vogter tre stiliserede får.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6720.

52. Kvinde iført lang kjole og hat med to stiliserede får i baggrunden.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6724.

53. Mand iført knælang jakke, knæbukser og hat med to stiliserede får i baggrunden.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6726.

54. **Bemærk:** Hollandsk flise.
Siddende kvinde med sin hyrdestav i højre hånd og iført lang kjole og bredskygget hat.
I baggrunden ses to stiliserede får og et buskads.

Datering: efter 1750. AMM inv. nr. 6744.

55. Mand iført højpuldet hat, lang jakke og lange benklæder. I baggrunden ses tre stiliserede får.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6747.

56. Kvinde med bredskygget hat og lang kjole vender ryggen mod beskueren.
I baggrunden ses to stiliserede får og et stakit.
Læg mærke til fuglene på himlen.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6763.

Bevæbnede hyrder

57. Mand iført bredskygget hat, jakke og knæbukser bærer over sin højre skulder et gevær.
I baggrunden ses fire stiliserede får.
Læg mærke til at himlen ikke er bemalet.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6722.

58. Mand iklædt en meget bredskygget hat, lang jakke og knæbukser med et gevær over sin højre skulder.
I baggrunden ses fire stiliserede får.

Datering: 1700- tallet. AMM inv. nr. 6727.

59. Siddende mand iført bredskygget hat, jakke og knæbukser med et gevær (?) mellem knæene.
I baggrunden ses tre stiliserede får.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6771.

Dyr

60. I forgrunden ses en stiliseret hare.
I baggrunden ses tre stiliserede får og et stakit.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6739.

61. I forgrunden ses en stiliseret hare.
I baggrunden to stiliserede får og grantræer.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6752.

62. Stiliseret hare i løb.
I baggrunden ses to stakitter.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6757.

63. I forgrunden ses en stiliseret hare:
I baggrunden ses fire stiliserede får.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6759.

Variationer

64. Mand iført hat lang jakke og bukser ses foran et stakit og en bro. Læg mærke til hans lange underkæbe og at cirkelmotivet er mindre end normalt.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6729.

65. Bygning, måske fabrik, med grantræer i baggrunden. Læg mærke til at cirkelmotivet er mindre end normalt

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6737.

66. Mand ridende på en gedebuk med tre stiliserede får i baggrunden. Bemærk fjerene i mandens hat og hans nedadvendte mundvige.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6743.

67. Dådyr. Bemærk fuglene på himlen og at cirkelmotivet er mindre end normalt.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6770.

68. Mand iført bredskygget hat, trøje og knæbukser sidder ved en ambolt. I hans højre hånd ses en hammer. Måske er han smed.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6772.

Nutidige fliser

69. Flise fra Tichelaarfabrikken i Makkum.

Datering: slutningen af 1900-tallet. Privateje

70. Flise fra Tichelaarfabrikken i Makkum.

Datering: slutningen af 1900-tallet. Privateje

Dragør Museum

Det gamle Testamente, Mosebøgerne

1. 1. Mosebog 2 v. 7: Mennesket i Edens Have.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3593.

2. 1. Mosebog 12 v. 5: Abrahams indvandring i Kana'an.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3595.

3. 1. Mosebog 21 v. 19: Hagars og Ismaels flugt.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3524.

4. Bibelflise uden citat, men motivet er Abrahams Offer fra 1. Mosebog 22 v. 12.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3584.

5. 1. Mosebog 32 v. 24: Jakobs natlige brydekamp.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3538.

6. 2. Mosebog 2 v. 5: Moses' fødsel.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3539.

Kongebøgerne

7. 1. Kongebog 3 v. 16: Salomons dom.

Datering efter 1750. DRM inv. nr. 3569.

8. 1. Kongebog 17 v. 4: Elias ved Krit.

Datering efter 1750 – sandsynligvis 1800-tallet. DRM inv. nr. 3556.

9. 1. Kongebog 18 v. 38: Styrkeprøven på Karmel.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3528.

10. 2. Kongebog 2 v. 11: Elias' himmelfart.

Datering efter 1750 – sandsynligvis 1800-tallet.
DRM inv. nr. 3557.

11. 2. Kongebog 5 v. 14: Elisa helbreder Na'aman for spedalskhed.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3523.

Samuels Bog og Jobs Bog

12. 1. Samuelsbog 20 v. 35: Jonatans sidste forsøg på at forsone Saul med David.

Datering: efter 1750 – sandsynligvis 1800-tallet.
DRM inv. nr. 3551.

13. 1. Samuelsbog 20 v. 35: Jonatans sidste forsøg på at forsone Saul med David.
Læg mærke til detaljeforskellene i forhold til flise nr. 12.

Datering: efter 1750 – sandsynligvis 1800-tallet.
DRM inv. nr. 3599.

14: Jobs Bog 1 v. 14: Job står fristelsen igennem.

Datering: efter1750. DRM inv. nr. 3533.

15: Jobs Bog 1 v. 14: Job står fristelsen igennem.
Læg mærke til detaljeforskellene i forhold til flise nr. 14.

Datering: efter1750. DRM inv. nr. 3558.

16: Jobs Bog 2 v. 11: De tre venner kommer.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3571.

Bibelfliser uden citat

17. En knælende person bliver pisket foran en større forsamling – måske er det Jesus?

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3540.

18. Guldkalven ofres.

Datering: efter 1750 – sandsynligvis 1800-tallet. DRM inv. nr. 3582.

19. En person føres for en anden – måske er det Jesus, som føres for Pontius Pilatus?

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3583.

20. Jesus med glorie, rækker hånden ud mod en kvinde med bar overkrop.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3586.

21. Jesus, med glorie, helbreder en knælende person.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3587.

22. En person sidder foran et trug, hvor tre grise spiser. Fra Lukasevangeliets: Lignelsen om den fortabte søn.
Sammenlign med flise nr. 65.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3588.

23. En siddende Jesus med tornekrone omkranset af tre personer.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3594.

24. Jesus med glorie hjælper en kvinde op af sit sengeleje.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3602.

Pilasterfliser

25. – 31. 7 mangan/hvide pilasterfliser.
Pilasteren er ikke fuldendt.

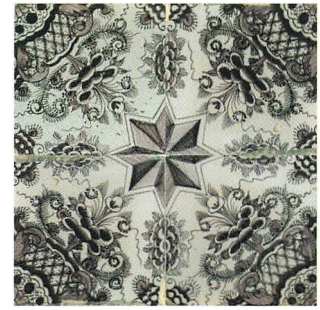

DRM inv. nr. 3496 – 3502.

Kombinationsfliser

32. – 35. 4 kombinationsfliser, som sat sammen danner et motiv.

Her er stjernen valgt som centrum, men det kunne ligeså godt være blomsterhjørnet.

DRM inv. nr. 3510 – 3513.

Hyrdefliser

36. En kvinde med opkiltet kjole vogter to stiliserede får. Hun er iført den typiske hollandske kyse.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3536.

37. En kvinde er vendt mod to stiliserede får.
Læg mærke til de snoede edderkoppemotiver i hjørnerne.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3537.

Landskabsfliser

38. Flise fra St. Kongensgadefabrikken.
Stiliseret hare eller kat med tre stiliserede får og et stakit i baggrunden.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6738.

39. Flise fra St. Kongensgadefabrikken.
Bygning, måske en fabrik, med grantræer i baggrunden.

Datering: 1700-tallet. AMM inv. nr. 6760.

Det nye Testamente, Matthæusevangeliet

40. Matthæusevangeliet 3 v. 13: Jesu dåb.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3579.

41. Matthæusevangeliet 7 v. 3:
Advarsel mod dømmesyge.

Datering: 1700-tallet. DRM inv. nr. 3506.

42. Matthæusevangeliet 8 v. 9:
Høvedsmandens dreng

Datering: 1700-tallet. DRM inv. nr. 3505.

43. Matthæusevangeliet 8 v. 28:
De to besatte i gadarenernes land.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3548.

44. Matthæusevangeliet 12 v. 10:
Manden med den visne hånd.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3574.

45. Matthæusevangeliet 13 v.1:
Lignelsen om sædemanden.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3534.

46. Matthæusevangeliet 26 v. 36:. Getsemane.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3535.

47. Evangelisten Matthæus med sin attribut:
engelen.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3596.

Lukasevangeliet

48. Lukasevangeliet 1 v. 26:
Engelen bringer budskab om Jesu fødsel.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3531.

49. Lukasevangeliet 2 v. 8: Hyrderne.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3522.

50. Lukasevangeliet 7 v. 11: Enkens søn:

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3508.

51. Lukasevangeliet 10 v. 30:
Den barmhjertige samaritaner.

Datering: efter 1750 – måske 1800-tallet.
DRM inv. nr. 3552.

52. Lukasevangeliet 18 v. 9:
Lignelsen om farisæeren og tolderen.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3507.

Markusevangeliet og Johannesevangeliet

53. Markusevangeliet 12 v. 42: Enkens gave.

Datering efter 1750 – måske 1800-tallet. DRM inv. nr. 3554.

54. Johannesevangeliet 19 v.1: Tornekroning og domfældelse.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3580.

55. Johannesevangeliet 19 v. 18: Golgata.

Datering: efter 1750: DRM inv. nr. 3530.

56. Johannesevangeliet 19 v. 39: Begravelsen.

Datering efter 1750. DRM inv. nr. 3529.

57. Johannesevangeliet 19 v. 39: Begravelsen. Læg mærke til detaljeforskellen i forhold til flise 56.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3581.

58. Evangelisten Johannes med sin attribut: Ørnen.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3573.

Mangan/hvide fliser med nytestamentlige motiver

59. Lukasevangeliet 1 v. 26: Engelen bringer budskab om Jesu fødsel.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3541.

60. Lukasevangeliet 2 v. 41:
Jesus som tolvårig i templet.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3545.

61. Matthæusevangeliet 2 v. 14:
Flugten til Ægypten.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3542.

62. Mathhæusevangeliet 4 v. 18:
Jesus kalder fire disciple.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3543.

63. Markusevangeliet 6 v. 27:
Johannes Døbers henrettelse.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3591.

64. Matthæusevangeliet 12 v. 10:
Manden med den visne hånd.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3509.

65. Lukasevangeliet 15 v. 16:
Lignelsen om den fortabte søn.

Datering: efter 1750. DRM inv. nr. 3592.

I alt udstilles på Amagermuseet og Dragør Museum 456 fliser i særudstillingen, inklusive de 2 flisevægge i museernes permanente udstillinger.

Actor: 13·6·